

A Központi Szociális Hivatal
könyvtárának előmányaiból leírt
könyv-
tárak átgondolt sajtótermék.

TARTALOMJEGYZÉK

X. évfolyam 1914. I—XII. szám

I. szám :	Oldal	VII. szám :	Oldal
Beköszöntő. Márkus Jenő dr.	1	Az erdők állatvilága és a néphit. Gyulay Károly.	73
Madárellet az Aldunán. Lendl Adolf dr.	2	Beszélő papagályok. (Tárca.) Zoltán Vilmos.	74
Hajnali portyázás. (Tárca.) Bársony István.	2	A magyar juhászebekről. (Folyt.) Kerpely Béla lovag.	78
Fürjfészkek. (Vers.) Feleki Sándor.	6	Mire tanít minket az állatkert többek között? Bolkay István dr.	80
Állatkertünk konyhája. Raitšits Emil.	7	Vegyesek.	82
Vegyesek. Szerkesztői üzenetek.			
II. szám :		VIII. szám :	
Madárellet az Aldunán. (Vége.) Lendl Adolf dr.	13	Hogyan bánjunk a lőtt szárnyas vaddal? Bársony István.	85
Erdőben. (Vers.) Feleki Sándor.	14	Régi állatkertek és menaszériák. Lendl Adolf dr.	86
Egy jó hatos. (Tárca.) Özv. Fónagy Józsefné.	15	Rovarevő növények. Zoltán Vilmos.	87
Az állatok kozmetikája. Garády Viktor dr.	18	Tenyésszünk komondort. Ifj. Thóbiás Gyula.	89
Aquariumok és terrariumok a szemléltető oktatás szolgálataiban. Auer Károly.	20	A páncélos gyökökről. Bolkay István dr.	90
Vegyesek. Szerkesztői üzenetek.		Az aranyhal és annak változatai. Auer Károly.	91
		Vegyesek. Szerkesztői üzenetek.	
III. szám :		IX. szám :	
Augusztus 1. Bársony István.	25	Budapest környékének hulló- és kételtű-faunája. Geduly Olivér.	97
Cápa!... (Tárca.) Garády Viktor.	26	Madár a tengeren. (Tárca.) Garády Viktor.	98
Az állatvilág korcsairól. Zsámár György.	28	Miért csonkítják az ebek füleit és farkát. Raitšits Emil.	105
Állatkerti apróságok. Lendl Adolf dr.	31	Vegyesek. Szerkesztői üzenetek.	
Aquariumok és terrariumok a szemléltető oktatás szolgálataiban. Auer Károly.	32		
Vegyesek. Szerkesztői üzenetek.		X. szám :	
IV. szám :		A tarajos göte (Molge cristata Laur.) egy sárga példányáról. Báró Fejérváry Géza Gyula.	109
Gyermekek az állatkertben. Liptay Károly.	37	Az erdő ősszel. (Tárca.) Zoltán Vilmos.	110
Ördöggyűrű. (Tárca.) Bársony István.	38	Állatkerti apróságok. Lendl Adolf dr.	113
Mikrokosmos. Lósy József.	40	A baktériumok világa és a nagyközönség. Szász Alfréd dr.	115
Új állatfaj Európában. Lambrecht Kálmán dr.	43	A tarandszarvas. Bánó Dezső.	117
A magyar juhászebekről. Suk Dezső.	44	Vegyesek.	118
Elektromos ráják. Bauer J. Endre.	45		
Vegyesek. Szerkesztői üzenetek.		XI. szám :	
V. szám :		A kis nyomorgó. Lendl Adolf dr.	121
Észak pálmái (A budapesti állat- és növénykert koniferakincsei.) Zoltán Vilmos.	49	Ősz vége felé. (Tárca.) Bársony István.	122
Tárca. Özv. Fónagy Józsefné.	50	A rénszarvas mint tejtermelő állat. Fettick Ottó dr.	123
Egy kis méh-leesett. (Tárca.) Zsámár György.	51	A hermelin. Lósy József.	129
Állatkerti apróságok. Lendl Adolf dr.	53	Vegyesek. Szerkesztői üzenetek.	
Vegyesek. Szerkesztői üzenetek.		XII. szám :	
VI. szám :		A szilzskin. Lósy József.	133
A függőcinege. Cerva Frigyes.	61	Állatok a háborúban. (Tárca.) Zöldi Márton.	134
Szeptemberi kép. (Tárca.) Bársony István.	62	A gyöngytyúk (Numida meleagris, Linné.) Cerva Frigyes.	135
A magyar juhászebekről. Kerpely Béla lovag.	66	A hú bajtárs. (Tárca.) De Cordis.	136
Paradicsomhal. Auer Károly.	68	A tarajos göte (Molge cristata Laur.) még egy sárga példányra. Gieschik Jenő dr.	138
Vegyesek. Szerkesztői üzenetek.		Az utálatos állatokról. Hilbert Károly.	139
		Vegyesek.	141

A. M. KIR. KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL

KÖNYVTÁRA

91.5 évi 180. naplófolyószám

Szakcsoportszám:

Hely-
szám | I- és alcsoport:

egység:

Sorszám:

TARTALOMJEGYZÉK

1911. évi I-XII. kötet

Dr. LENDL ADOLF
és Dr. MÁRKUS JENŐ
közreműködésével szerkeszti RAITSITS EMIL.

Kiadja: BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYKERTJE.

Előfizetési ára egy évre 8 K, félévre 4 K. *~*~*~* Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

BEKÖSZÖNTŐ.

Írta: MÁRKUS JENŐ dr.

Előtt 17 esztendővel: 1897-ben indult meg „A Természet”. A hamar elterjedté és közkedvelté vált folyóiratot az élő természet szeretetének és a természeti ismeretek terjesztésének ajánlotta fel annak tudós szerkesztője: Lendl Adolf dr., aki kilenc évig folytatta ebbeli lelkes tevékenységét. Majd amikor aztán kizsiai és délamerikai hosszú útjára indult: félbe maradt szerkesztői munkássága és egész mostanáig szünetelt a folyóirat megjelenése.

Nem a tudósoknak írták ezt a folyóiratot — habár gyakorta általános érdekű szócikkek is jelentek meg benne — hanem inkább a művelt nagyközönséghez szólottak az írói. Népszerűen és könnyed modorban tárgyalták a biológia csudás szép fejezeteit s kiterjeszkedtek a vadászatra, a halászátra és mindazokra a gyakorlati foglalkozásokra is, amelyek az állattannal kapcsolatosak.

Megfigyelések, leírások, tárcalevelek, a szabad életből vett képek, aktuális kérdések ismertetése és

megvitatása tették a tartalmát, amit kiváló írók és tudósok fűztek egybe.

Azóta megépült a mi szépséges állatkertünk és örvendezve látjuk, hogy úgy fővárosunknak, mint az egész országnak a lakossága minő szeretettel, minő érdeklődéssel karolja fel Budapest törvényhatóságának ezt a — bátran és hivalkodás nélkül elmondhatjuk — szinte párját ritkító kulturális intézményét.

Minekünk, akik az állatkert közvetlen vezetői vagyunk, a legfőbb törekvésünk: ezt a megbecsülhetetlen szeretetet és érdeklődést állandóan ébrentartani és folytonosan öregbiteni.

Ez a törekvés vezérel bennünket minden tettünkben, minden cselekedetünkben, mert tudjuk, mert meggyőződésünk, hogy állatkertünk virágzásának, folytonos emelkedésének és előrehaladásának ez a legfőbb biztosítéka.

Ez a törekvés vezérelt bennünket akkor is, amikor jól megfontoltan, előterjesztést tettünk a székesfőváros állat- és növénykerti bizottságának, valamint tanácsának aziránt, hogy indítsuk meg újból „A Természetet”, még pedig az állatkert kiadásában.

A bizottság és a tanács magáévá tette a mi javaslatunkat és a szükséges költségek engedélyezése révén lehetővé tette annak megvalósítását.

Így indul meg újból, új köntösben a budapesti állat- és növénykert kiadásában „A Természet”.

A célja, az iránya a régi marad. Művelni, fejleszteni óhajtja az élő természet szeretetét, terjeszteni kívánja a természeti ismereteket és pedig lehetőleg népszerű és könnyed modorban.

Folyóiratunknak van egy melléklete is, aminek a címe: „Mi ujság az Állatkertben?” Ebben viszont a mi állatkertünkről, az állatkerti aktuális eseményekről, látni és szórakozni valókról fogunk megemlékezni.

Munkatársakul a szak- és a szépirodalom legjelesebbjeit sikerült megnyernünk. Az ő közreműködésük bizonyára biztosítani fogja folyóiratunk tartalmas voltát és színvonalát: E mellett súlyt fogunk fektetni külső alakjára, köntösére is. Folyóiratunkat, miként a város egyéb nyomdai termékeit, a székesfőváros házinyomdája nyomja és annak a képei díszítik.

A jó ügybe vetett hittel és bizakodással bocsátjuk útjára megújított folyóiratunkat.

Minket, akik a folyóirat élén állunk, a szerkesztői teendők elvállalására az ügy iránti lelkesedés és a szépre, a hasznosra irányuló törekvés készítetett.

Nem kérünk, nem várunk tőle csak egyet: a művelt nagyközönség szeretetteljes megértését, jóindulatú támogatását és ez lesz a mi legszebb jutalmunk!

TÁRCA

Hajnali portyázás.

Írta: BÁRSONY ISTVÁN.

(Utánnyomás tilos.)

Pest és Tolna vármegyék összeszőgélésénél volt valamikor a „gógai királyság”; amíg t. i. szegény jó barátom, a „gógai király” élt. Így neveztük tréfásan Fónagy Józsit, a legboldogabb életű magyar vadászurak egyikét, aki Eldorádót fejlesztett vadászati szempontból azon az ő előtte még nagyon elhanyagolt, vad tájékon.

A dunai erdőségek remek világa terül ott. Az erdőket kora tavasszal

néha árvíz járja s a mélyebb hajlatokban a víz megmarad egész nyáron is. A sok nedvesség ösbujaságúvá hízlalja a növényzetet s a kőrifák, a nyárfák, a fűzfák, az égerfák mind csodálatos kövérséggel díszlenek egymás mellett a termékeny

Madarélet az Aldunán.

Írta: Dr. LENDL ADOLF.*

Még csak néhány évtizeddel azelőttvégtelen árterületek kísérték az Alsó-Duna széles folyamát és Mohácstól Pancsováig, különösen pedig ott, ahol a nagyobb mellékfolyók betorkolnak, a Dráva, Száva, a Tisza és Temes mentén méretlen náderdők borították az alacsony partvidékek réjtjeit. Körülöttük ezenfelül nyílt vizek, mocsarak, pocsolyák, főként Baranya-, Bács-, Torontál-, meg Temes megye déli részein lepték el a széles határokat.

A tavaszi áradat magas vize, amit a folyók a távoli hegyek hóolvadásából a nagy síkságra hoztak, elárasztotta az egész országnyi területeket és sok holt ága a medreknek, a lapos feneknek és a mélyebben fekvő helyek mind vízbe merültek, mely víz végtelennek látszó tengerré egyesült. Csak helyenkint maradt egy-egy kis sziget, valamilyen keskeny hát szárazon és csak nagy messzeségben láttunk ég és víz között, itt-ott egy-egy falut, vagy fehér templomtornyot a láthatáron kiemelkedni. Még a magas sík-erdők is derékig vízbe kerültek köröskörül.

Néha a tavaszi viharok végig rohantak azután a Duna folyam kiszélesült vonalán és hajtották a hullámzó árt fékevesztett módon órákon-napokon át a Kazánszoros felé a Vaskapuig.

Lassankint azonban ismét megapadtak a víztömegek és lejjebb szállt a megnyugodott tükör, amelynek szintjéből már most a nagyobb szigetek, a szélesebb földsávok, sőt majd zöldelő rétek kidomborodtak, hogy azután a melengedő tavaszi napfény uralkodják rajtuk.

* Vetített képek kíséretében előadta szerző az „Országos Ismeretterjesztő Társulat”-ban 1914. február hó 8-án az Uránia színházban.

televényben. Vannak ott olyan fűzfák, hogy a derekukat öt ember is alig-alig bírja lánccban érintkező karral átölelni; az aljnövényzet nyaranta valóságos dzsöngle; a vadszeder indái milliónyi hürt feszítenek szét a szinte hinárosan kapaszkodó sűrűségben, a temérdek kúszó inda-hürok közt alig bír az ember átvergődni.

Ebben a vadonban remek bűvője van minden vadnak és mindig van ott mire vadászni; ha más nem, hát holmi kártevő vagy ragadozó állat.

Egyszer, tavasszal, olyankor látogattam meg a kedves barátomat, amikor már igazán kár lett volna más istenteremtényét bántani, zaklatni, kivéve az olyat, amelytől bármikor is meg kell szabadítani a gondozott területet.

Én is úgy gondoltam volt, hogy majd kijárogatok a csendes erdei ösvényeken rókalesre; talán lövök egy szép királysast, sőt olyan szerencsém is lehet, hogy élém hoz a sors egy fehér farkú halászsast, a remek albicilla-nemzetségből; legrosszabb esetben beértem volna egy olyan-amilyen őzbakkal is; hisz az agancsát akkor már letisztogatta az alföldi erdők bakja.

Nem is vittem más puskát, mint régi kedves Mauseremet, ezt a 8 milliméteres halálosztogatót, amelynél tökéletesebb, remekebb puska sohasem volt a kezemben. Ezzel a valóságos „szelmemmel” éltem át legfeledhetetlenebb vadászélményeim; ezzel úgy össze voltam forrva, mintha a testemnek része lett volna. Amikor édes jó barátom megölelt a viszontlátás örömeiben, mind-

Csakhamar ki is virult a szikadó táj s a szorgalmas halásznép megszállta nyári telepeit; a lefolyt vizek helyén gyepesedő fű, káka, sás, meg nádsűrű; fűzek, tölgyek, nyár- és égerfák, vagy másféle a nedves talajt kedvelő fák és bokrok kibontották lombjaikat, bár alul törzsük gyökere a vízben állt.

S ha már mindenfelől mosolygott a tavasz kezdődő gyönyörűsége, akkor azután megindult a madarak vonulása az égen és a földön egyaránt. Meszsziről jöttek haza a szárnyas vándorok; visszakiváncoztak régi nádasaikba, amiket seregesen néhány hét alatt meg is szállottak.

Könnyen telepedtek meg a nedves vidéken, mert a víz bőven termelte nekik a mindennapi eledelt és az árterületek elhagyatott síkságán, a sűrű bózotokban, a turjánokban és füzesekben a legnyugodalmasabb fészkelő helyekre találtak a tavasszal ébredő szerelmes törekvésükben.

Minden kis pocsolóban csak úgy hemzseget a szaporodó élet. Apró halak, amelyek az árból itten megrekedtek, békák száz-ezrével és más nyüzsgő állatok sokasága volt itt szerte-széjjel minden talpalatnyi helyen.

Jöttek is a gémek, kacsák, buvárok, lilék; kisebb éneklők a bokorban vonultak meg; sirályok, halászkák kiszálltak a síkvizekre; guvatok, szárcsák bujkálva jártak alant. A fekete kárakatonák és a varjak

sem maradtak el; sasok, kányák, karvalymadarak repültek mindenfelé a megelevenült rétségen, melyet napjársnyiról barangoló ember meg sem közelíthetett.

Igy volt ez még csak néhány évtizeddel azelőtt.

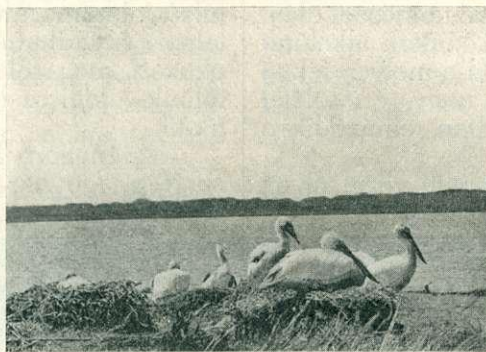
Azóta azonban megváltozott az Alsó-Duna terjedelmes környéke, mert a haladó kultúra nevében lassankint lecsapolták a tavakat, gátak közé szorították a folyók medreit és kiszárították a földet mindenütt, ahol azt művelésbe foghatták.

Most buzamezők borítják a régi nádasok területeit és a vasút dübörög a folyók mentén.

Legelőször elmaradtak ez okból a nagy madarak; a pelikánok, majd a vadhattyúk és darvak; eltűntek a fejedelmi sasok a levegőégből és a kisebb szárnyasok hajdan százezrekbe menő száma megfogyatkozott, mert elvesztették csendes költőtelepeiket. Madárvilágunk díszes lovagja, a kócsag is elmaradt már innét.

Most csak ott vannak még számottevő sokaságban aprók és nagyok, ahol a legnagyobb uradalmakban védik ezeket a területeket ősi eredetiségükben. Így Frigyes főherceg bélyei uradalmában például, a Dráva torkolata mentén, ahol órahosszat járhatunk nádasokban és vizes

réteken a közel 200.000 holdnyi birtokon; a Száva mellékén még megvan a madárvilágáról európaszerte híres Obedszka-bara, mely a trónörökösünk egyik vadászó területe s ezért szintén védelemben áll;

Pelikánok az Alsó-Dunán, Ujvidék közelében.
„Aquila” 15. köt. fényképezte Szlávny.

Halászsok nyári telepe a Drávfokon.

járt észre is vette a vállamon lógó puskatokról, amely a Mausert rejtette, hogy miben sántikálók. Mosolygott.

Azt hiszem, lesz itt a számodra valami, mondta; többet fog érni tíz özbaknál, hogyha sikerül elejtened.

Már este volt és a vacsorával épen csak rám vártak. Az agancsok százával diszített pompás vadászebédülőben, egy üveg hamisítatlan burgundi vörösborocskával azután csakhamar elmondta, hogy mi az, amit nekem szánt.

*

Az egész nagykiterjedésű erdőségekben egyetlen pár fehér farkú sas fészkel akkor valahol s az egyik, valószínűleg a hím, minden hajnalban ott vonult át a szekszárdi erdő malátja fölött és végig vadászta a holt Dunaág környékét meg a „Sárvíz” tájékát. Olyan pontosan megtartotta emellett a vonulása irányát s idejét, hogy egy kis igaz szerencsével reményem lehetett a vele való találkozásra.

Aki látott valaha ilyen „albicillát”, amikor a hajnal ködében jön, mint egy kis felhő, amely után mintha fehér sirály röpködne, szorosan mögötte: (az a sirály az albicilla hófehér farka) az megérti mennyivel jobban ingerelt engem ez a hatalmas szép szárnyas rabló, mint akár a legszebb özbak is. Hisz az őzet tulajdonképpen akármikor ott találhatom a megszokott forgói tájékán, de a kóborló kalandorok e szárnyas fejedelmének kevés kell, hogy gyanút fogjon és attól fogva másfelé vitorlázgasson úttalan légi oceánján.

Egész éjjel alig hunytam le a szememet. Azok a szakgatott rövid alvások, amelyekkel a lassan múló éjszakát eltölteni igyekeztem, csak kis szünetei voltak vadásznyugalanságomnak. A megállapodás szerint az egyik vadőrrel kellett kimennem meg sötét hajnal idején, aki az albicilla járását tapasztalásból tudta. A nagy sas rendszerint igen bizalmasan alant röpködött át a tájon s egy telefonoszlop tetején tartott stációt a gógai védőtöltés gerincén. Az oszlopról, ahol pihenve kutatta át sas szemével a környéket, gyönyörű célpontot kínálhatott az uhu-kunyhóból, amely onnan körülbelül vagy nyolcvan lépésnyire gunnyasztott, a malát széle táján. Az uhu-kunyhóban kellett tehát lennünk, mire derengeni kezdett a hajnal.

Egész éjjel a nagy remek orvmadárval álmodtam és hallottam is hatalmas szárnya suhogását. Tudniillik fujt a szél odakint és ablakom előtt a magasra nyúlt galyakba kapaszkodott, azokat rázogatta.

Nem kellett engem kelteni; mire a vadőr megzörgette az ablakomat, már tetőtől-talpig felöltözve vártam a jeladást.

Halkan, lábujjhegyen osontam ki a házból, vállamon dédelgetett Mauzikámmal és zsebemben néhány tölténnyel, amelyet tulajdonképpen egy kivételével fölöslegesen éreztem. Hisz ha azzal az eggyel le nem lövöm az óvatos banditát, másokra már alig kerülhet sor; a röpködő madár, még ha akkora is, mint az albicilla, egy kicsit mégis merész vállalkozás — golyónak.

A vadőr válláról a homályos szürkületi időben egy bolond

végül Újvidék városa nagy rétében ugyancsak maradt még egy kis madárelőrdő.

Az elsőnek említett helyen meg fogunk most láto- gatni egy ilyen terjedelmes madárkolóniát, hogy meg- ismerjük a madarak életét ott a szabad természet ölen.

Apatinból indulunk; nagyobb csónakon átkelünk a széles Dunán, hogy a túlsó oldalon a mélyen fekvő baranyai síkságot s a kiszáradó nagy árterületet elérjük, amely mértföldnyi távolságban elhúzódik a Dráva torkolatáig.

Mezők, tölgy- és nyárfaerdők között vezet el az útunk; helyenkint még sok álló vizet látunk, körülötte nádsűrű- ségek, füzesek, vagy élénkzöld pászitok terülnek el.

A föld — bármerre járunk — mindenütt ingoványosan puha és nemsokára a kocszi kereke, amelyen lassan haladtunk, be is süpped már; szinte megre- kedünk. Majd leszállunk, hogy gyalog folytassuk az irányt, mert az épen az egyik holtág felé visz.

Már látjuk is a lapos parton túl a füzek alól kicsillanó víz felületet, amint nyugodtan fek- szik, akár egy hosszant elnyúló tó s ez csakhamar útunkat zárja.

Keskeny ösvény elvezet még a partjáig, a sötétszínű égerfák alá, ahol a csónakos ember várakozik reánk.

Ott a parti fáknak már sűrűsödött lombja lehaj- lik és árnyékuk ráfekszik a tükörsima színre. Nagy- óvatosan beszállunk a csónakba és kiügyekezünk azután az előttünk elterülő vízre, amely a déli nap melegében pihen.

Csönd van körülöttünk és odaátról, a túlsó part- ról, ahol a tavalyi avas nád sárgult erdeje még áll, onnét se hallunk egy hangot sem.

Június közepén vagyunk; az enyhe tavasz és a nyár tikkasztó forrósága között és ilyenkor nyílik épen

a tavon az apró tóvirágok számtalan fehér szirma a sok kerek s a vizen úszó levele között. Egy magá- nyos szárcsa bandukol köztük.

S amint kiérünk a csónakkal, hogy átkeljünk a túlsó oldalra, ahonnet majd a beljebb fekvő gé- mtelepig haladhatunk, a csekély neszre, amit evezőnk okozott, megszólal valamilyen madár nem is messze tőlünk, oldalt a kákabokrok felől — halkán halljuk: tik-tik.

Azután apró hangon még egyszer szól.

Négy guvat elhagyja épen a búvóhelyét és a partról a békalencse szigetre tö- rekszik; alighanem azért, hogy ott a zöld felületen bogarásszon a sekély vízben.

Mindjárt két párra válik a négy, mert ilyenkor tavasszal a szerelmes élet békeségében ez a rend.

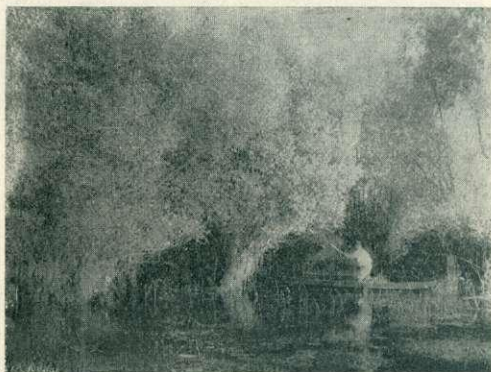
Tik-tik, ez az ő szavuk egy- máshoz és folyton válaszolnak egymásnak — azonban alig hogy kiértek a szabad területre, észre- veszik a veszedelmet, amit jelen- létük okoz és most gyorsan siet- nek vissza, szinte zavartan, a part felé, hogy védelmet keres- senek a sűrűségben. Ott azután

csendben megülnek és hallgatnak.

Legelőbb most őket szeretném látni, bár azt hiszem, hogy óvatosan elbújtak az avarban. Kutató szemem belehatol minden nádbokorba, a fű és az alacsony gyom közé — s ekkor mit látok? egy másik nagyobb madarat, amely a sáros vizen nádszálakon ül, mintha álomban tunyokálna; bizonyára a fészken költ.

Most feleszmél; fejét emelgeti és reánk tekint. Én jól ismerem: ez a nagy búbos vöcsök.

Piros szeme fénylik, fején a sárga gallérja lesimul; kezd már nyugtalankodni, de még nem mozdul, mert csónakunk nesztelenül siklik el mellette a vizen.

Csónakos a fűzfaerdőben a Drávafokon.

nagy „uhu“ fujt és kuhintott rám, amikor közeledtem hozzá. Ha ezt kitesszük az uhu-kunyhó mellé, az arra ténfergő sas aligha elkerül bennünket

A tücsökmadár már cirpegett, amikor a kunyhóhoz jutottunk. Az előkészületeket csakhamar megtettük s a mogorva nagy baglyot ráállítottuk a cölöpjére. Azután bebujtunk a rozoga föld- várba, amelybe halkán dudolászva sipolgotott be a hajnali szél.

*

Már világosodott s a berki madárelőrdő kezdett élénkülni. A bokrok közt rigók csacsogtak; fölöttünk pedig a malát körül koválygó vadrucák hápogtak.

A mögöttünk húzódó erdei réten csobogás hallatszott. Kinéztem a kunyhó egyik részén. Szarvasok váltattak vissza a vizen át az erdei sűrűségbe. Gyanútlanul haladtak el mellettünk. Egy nagy bika — éretlen agancsát ide-oda forgatva — szimatolt. Hirtelen nagyot ugrott s rohanvást dübörgött át az árvízfogó töltésen. Szelet kapott-e rólunk, vagy az uhutól riadt-e meg: nem bírtam kitalálni. Hisz' a széljárás ugyancsak változott itt, a szeszélyes tavasz kedve szerint.

Visszafordultam a töltés telefonpóznáira néző nyílás felé. A világosodó ég széles csikját jól láthattam onnan. A nagy sas arról szokott jönni az erdőség felől, amely a töltésen túl terült.

Az uhu odalent gunnyasztott a cölöppe tövével. Megunta a silbakolást s leugrott a gyepe. Bölcs nyugalommal bámulta ő is

a hajnal érkezését. De a nyugalma nem tartott sokáig. Egy szürke varjú éles erős káromását hallottuk a magasban s a dol- mányos naplopó csakhamar ott koválygott a tüzes szemű kisérlet fölött. Száz fekete varjú rekedt fagotozása közül is rögtön ki- hallatszok a kálomista varjú érces hangja. Az eféle kapcabetyárok nem nagyon érdeklik ugyan az olyan komoly vitézt, amilyen az uhu; de azért a túlságos szemtelenkedés még a hitvány varjútól sem kívánatos neki. A mi uhunk is hamar megelégette, hogy a varjú tele rivalta a fülét egyhangú kiabálásával; lehetett látni, hogyan berzenkedik; valószínűleg a csörét is csattogtatta hozzá; de azt a távolság miatt nem hallhattuk. Jött aztán a varjúriadóra egy sereg mindenféle bagolygyűlölő szárnyas, amelyek ott röp- ködtek, sivitottak, zajongtak a telefonoszlop körül; annak a tetején a vén varjú foglalt helyet. Jöttek a cserregő szarkák és majd megbolondultak belé, úgy biztatták egymást: menj neki no; üss rajta egyet! De gyávák és okosak voltak mindannyian és beérték a csörgéssel, szidással. Néhány fecske éktelen csiviké- léssel, villámgyorsan röpködte körül az uhut; annak a feje egyre forgott a kis fekete pontok után, amelyek körüle rajzoltak. Egy szajkó olyan vakmerő volt, hogy erőnek erejével elakarta üldözni a varjút az ő pompás páholyából, ahonnan a nagy baglyot káromolta. Jött azután egy buta ölyv és bambán suhogtatta nehézkes szárnyát, amint hozzá készült vágni a bagolyhoz; de tisztes távolságban maradt ő is; az erős uhuszárny tudniillik szétárult és ütésre készen várta a támadást.

A búbos vöcsök a fészken költ.

Evezősöm — aki jól ismeri a vidéket és az itteni madarak minden életszokását — most feléje fordítja csónakunk orrát; halkán szól hozzám s épen csak hogy intek a kezemmel — hát erre felriad a madár — egyszerre bukfencet vág, hogy eltűnjék a vízben. A fészke, az ott maradt; négy fehér tojás fekszik benne.

A madarat most nem látom sehhol sem: a víz alatt maradt.

Vajjon meddig bírja és hol fog megint a felszínre jönni? Meddig siet alul, hogy előlem, ellensége elől megmeneküljön? Ismerem már ezt az ő játékát a vízben; sokszor láttam ezt már másutt is. Még mielőtt a puskát felemelhettem volna reája, hirtelen eltűnt a szemeim előtt a csendes árban és percekig evezett alant a mélységben. Azután pedig végre, messze távolban és ott, ahol senkisémet gondolta volna, ismét felbukkant, hogy lélegzetet szívjon és egy kicsit körülnézzen; ha bajt sejtett, újból elmerült. A csónak a felszínen nem tud oly gyorsan haladni, mint ő alul a vízben.

Így elgondolkoztam most régi vadászataim egyik szép emléken, de csak egy percig, mert ime, nagy meglepetésemre, ez az én felriadt madaram, alig pár lépésnyire tőlem, máris felütötte a fejét s épen most, szinte félelem nélkül mutogatja magát; illegeti gallérját-búbját, emelgeti szárnyát, sőt még szól is hozzám rekedt hangján: krök-krök!

Vajjon miért teszi ezt, hogy engem csalogat és hívogat? ezt gondolom én, csak nem felejtette el régi csalfa szokását?

Bizony nem — azonban most a tojásait félti és a tutajfészket, amely ott úszik előttem a vízen. Inkább magára veszi a veszedelmet, csakkogy figyelmemet onnét elvonja.

Lebukik még egyszer, de mindjárt feljön megint, még közelebb hozzám.

Nem játékos kedvűből teszi ezt és nem azért mert gyorsan lélegzetét vesztené a vízben, hanem az ő dobogó kis szívében az anyai szeretet, az anyai szeretetnek megmagyarázhatatlan hatalma, az bírja rá, hogy játszék most előttem a halállal.

Pedig dehogy bántom én a fészket, meg őt magát sém — a természetnek melyik igaz barátja tehetné ezt? Szinte sietek onnét, hogy anyai félelmében ne kínozzam tovább.

És csak nézem, meg csodálkozom rajta, mert még nem is távoztam messzire, már ő ott van megint a fészken; azonban nem ül reá, hanem gyorsan mozog jobbra-balra, szálakat és sásleveleket húzogat fel a fészke széléről és ráfekteti azokat a tojásaira; egy-kettőre be is takarja mind a négyet; már nem látszik egyik sem.

Most megint leugrik és úszik a vízben, mélyen alant, sokáig, messzire, ki tudja merre?

Nem mutatkozik többet, talán órahosszat is elmarad, mert most azt tudja a kis bohó, hogy tojásai biztonságban vannak; hiszen betakarta és senkisémet látja azokat.

Ugyan ki tanította erre? — Maga az élet és a mindenek gondviselése.

Majd visszatér később, hogy tovább költösködjön aggodalmas szere-

A búbos vöcsök feleszmél.

Mindez gyerekség volt, amíg valaki más nem száguldott erre a levegőben, akit egyelőre még nem is láthattunk; de a bagoly viselkedése elárulta, hogy jön. Az uhu egyszerre csak nyugtalanná vált, kiegyenesedett, felborzolta a tollát s valóságosan „en garde“-ba állott. A következő pillanatban maga az eleven villám csapott le rá, egy sólyom alakjában. A bagoly megtántorodott; röpiült a tolla. A sólyom pedig a gyors pofozás után úgy elrohant, mintha semmi sem történt volna.

Egy darabig csend volt; azaz, hogy olyan-amilyen; — a bagoly hallgatta az aprónép zsvaját, pörlését; de különben békében lehetett. Már-már únni kezdtem a hiábavaló várást valami érdekesebbre, amikor a vadőr megérintette a vállamat. — Jön! susogta — és kimeresztette a szemét napkelte irányában.

A nap épen feljött s ragyogó arcát mosolyogva emelte a gyöngén zöldelő fák koronája fölé. Mintha csak a nagy tűzgyölyből indult volna felénk, úgy szállott arról méltóságosan egy hatalmas sas.

Az albicilla volt az.

Mintha zsinóron húzták volna, úgy tartott egyenesen a telefonoszlopnak.

Akkorának tetszett, mint a mesebeli griffmadár. Olyasmint éreztem a láttára, ami nagyon hasonlított egy kis vadászlázhoz.

Jött, mint valami lenge csónak az óceánon. De — ahelyett, hogy amint reméltem, letelepedett volna az oszlopra, amelynek a csúcsán már várta a puskám csöve, hirtelen kanyarodott és

mérges támadással fordult az uhuak, amelyről mindeközben teljességgel meg is feledkeztem.

Hajh, a szegény uhu már tudta, mi vár rá s nekikészült a veszedelemnek. Hanyattvágódva meresztette maga elé szétterpesztett karmait s felborzolt tollal fűjt.

A következő pillanatban egyetlen összecsapást láttam. Az albicilla rajta volt az uhu. De az egész csak egy lélekzetvételnél ideig tartott. Azután a nagy sas fellendült és elkezdett emelkedni. Nagyott vijjogott, úgy szállott a magasba.

— Tessen lőni, mert elmegy! vége az uhunknak! — kiabálta a vadőröm szorongva.

A szegény fülesbagoly csakugyan oldalt dőlve vergődött a gyepen, alkalmasint megkapta a magáét a sástól.

Tanácsztalanul ugrottam ki az uhukunyhóból. A sas akkor már toronymagasan volt és körözött; minden lendülésével feljebb igyekezett.

Nem lőttem rá. Hisz' bizonyosan elhibáztam volna, akkor pedig ezen a környéken nem egyhamar látják.

Csüngő orral kerültem haza.

De egy pár hét múlva megvizsgáztalódtam. Akkor írta meg a barátom, hogy arról a telefonoszlopról csakugyan sikerült valamelyik hajnalon örökre leszólítania az albicillát.

tettel várván, amíg három hét múlva apró fiai kikelnek az életbe.

És aki azt hinné most, hogy ezzel a nélkülözésteljes három héttel befejeződik az ő anyai gondoskodása, az merőben tévedne; mert apró fiókái fészekfutók ugyan és mindjárt kimennek a fészkekből a vízre, azonban gyöngék és gyámoltalanok, örökké éhesek és élelemért sírnak egész nap. Békaporontyot, férget, csigát hoz nekik a szorgalmas anya és védi őket, hisz különösen a kezdő életük tele van veszedelmekkel. Lepihen például az ilyen csikoshátú, elfáradt, pelyhes csibe a tavirózsa úszó levelére, hogy sütikérezzék a napon. Arra repül a réti héjja, vagy másféle orvmadár és elkapja: elviszi egy karmával, még mielőtt az anyamadar vele szembe szállhatott volna; ha pedig idején maga az apróság észrevette volna a hirtelenül érkező rablót és alábukott volna a zöld levélről a vízbe, akkor ott fogta volna el a tátottszájú csuka, amely ezekben a nádas álló vizekben mindenütt leskelődik prédájára. Még a nagyobb béka is, ha elkapja a lábán, hát lerántja a vízbe és befullasztja azután.

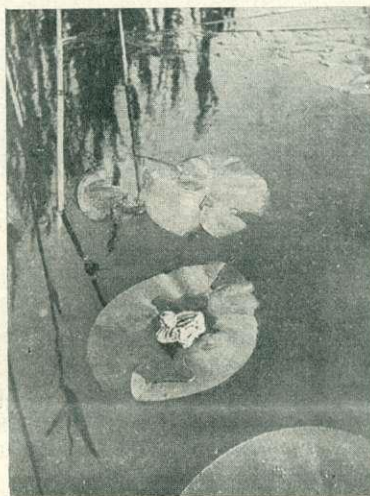
Bizony őrző gonddal körülötte marad az anyja és óvja minden bajtól, amíg megnő és repülni megtanul a

A búbos vöcsök fészke négy tojással.

A búbos vöcsök betakart fészke.

A búbos vöcsök pelyhes fiókája a tavi rózsza levelén.

kicsinye. Ez pedig sokáig tart, még vagy nyolc hétig.

Csónakunk lassan közeledik a túlsó parthoz. Gondolatban már ott is járok a nagy gémtanya közelében és úgy vélem, mintha idáig halanám a zsvajt és lármat, amit a nagy madarak örökösen károgó hangja okoz.

El is érjük a túlsó part sekély vizét, amelyben a régi nád bozótja áll. Levéltelenek a szálak, de közöttük nő már az üdeszínű friss nád s ahol a vízből kiemelkedik kissé a föld bor-

nája, ott terem a zombikbokrok között az alacsonyabb növényzet is, a széleslevelű sás, meg a káka.

Előttünk egy öreg, töredezett fán ragadozó madárfészket látjuk; a madár óvatosságból épen elrepülni készül. Messzebb, a szárazon, fűzabokrok hamvaszöldes hátteret adnak hozzá, melyet a magas erdő sötét színe szegélyez. Odáig az erdőig kell haladnunk, mert ott van a nagy gémtelep; ahol a fákon fészek-fészek hátán lóg.

Elkerüljük a közbeeső nádaszt és a levegőben figyeljük magasan a fejünk fölött a vonuló gémekeket, amelyek korán reggeltől késő estig fészkeikről átrepülnek a nagy nyílt vizekre, ahol a táplálékukat szerzik; azután ismét visszatérnek, hogy fiaiknak is vi-

gyenek halakat, meg mást, ami épen a tavakból akad. Így repülnek folytonosan ide-oda egész nap; csak délben, a legforróbb órákban pihennek, déli álomban gubbasztván a fészükön. Néha nagy rajokban figyeljük őket az égen. Alant pedig a vízen, jó messze előttünk, élénken mozgó, fehér foltokat látunk libegni s mert ezek a mi irányunkba esnek s arrafelé haladunk úgys, közelebb jutva, nem-sokára megismerjük őket: sirályok ezek a fehér pelyhek, melyek a sötét hullámok fölött szállva, onnét szedik táplálékukat; majd azután lenge szárnyakon a kék levegőbe emelkednek, ahol órahosszat ívekben kavarognak. Bizonyára arrafelé fészkelnek is, ha oda sereglettek. Mi azonban nem akarunk most odáig menni, hanem betérünk magába a partszéli nádasba.

(Folytatása következik.)

FÜRJFÉSZKEK.

Ahányszor a buzaföldön
Ballagok keresztül,
Szívem egy bús sejtelemtől
Mindig úgy megrezdül.

Kasza-csengés mindannyiszor
Bánkódásra készlet:
Látom a sok szétkaszabolt
Puha, meleg fészket.

Hány anyafürj sír fiáért
Ott a vetésben szét
S hány fióka siratja ott
Az anyafürj vesztét.

S estefelé, ha langy szellő
Suhan át a táblán
Hallom amint fel-fel zokog
Itt-ott egy fürj árván.

De azért az arató dal
Csak zeng vígan szólva.
Én istenem, mert hiába
Ez a világ sorja.

FELEKI SÁNDOR.

Állatkertünk konyhája.

Írta: RAITSITS EMIL.

Igen számos állatkedvelőnek, amint az állatkert kapuján belépett, önkénytelenül az a gondolat villan meg agyában, hogy a szabadságuktól fosztott állatoknak cukorral, kenyérral vagy más egyéb eleséggel kedveskedjék. Az emberi jószívűség így akarja a rabság keserveit megédesíteni. Sokan már hazulról hoznak minden jót és az állatkertbe rendszeresen ellátogatva kedvenceiket felkeresik, hogy azokat nyalánkságokkal ellássák. A kedvencek tudják és várják ezt az időpontot, amikor őket dédelgetőjük fölkeresi. Egyes állatok szinte kéri a közönséget, ilyenek a medvék. A nagysziklán tartózkodó kecskék pedig szinte szemtelenül kéregetve többet tartózkodnak a kerítés mellett, mint a vályujoknál, amelyben bőségesen várja az elfogyasztást a zab, a korpa, a répa és a finom illatú ropogós réti széna. Az állatok ilyen viselkedéséből az első pillanatban a jobbérzésű közönség esetleg arra gondolhat, hogy az állatkertünk állatai nem kapják meg megfelelő mennyiségben és minőségben az őket megillető takarmányt, eleséget. Ismertetésem e tévhitnek eloszlatását célozza, amikor az érdeklődőket az állatkert konyhájába vezetem. Mielőtt azonban ezt tenném, fel kell hívnom a kedves olvasó figyelmét arra, hogy az eleséget és cukorért kéregető állatok nem éhségből, hanem nyalánkságból, szórakozásból, rossz szokásból várják a közönség adományait, miként az elkényesztetett kedvenc öleb, amely inkább cukrot, csokoládét vagy Gerbaud-t eszik, de főtáplálékát, a feléje nyújtott sültet megveti. Ahogy a tulajdonos kedvenc ölebet, úgy állataink egy részét a nagyközönség kényeztette el.

Ha megfigyeljük és összehasonlítjuk állatkertünk állatai közül azokat, amelyek tisztán az állatkert éléskamrájának tartalmából élnek, azokkal, amelyek a miénket esetleg megvetik és inkább a közönség könyöradományait fogyasztják, igen szembevethető különbséget fogunk találni. Ezek közül csak néhányat fogok felemlíteni. Nézzük meg a máskülönbben szikár és sokak szerint nem hízekony magyarfajta szarvasmarhát, mint gyarapszik testben. Nem csoda, mert többet tartózkodik a jászol mellett ropogtatva a friss réti szénát. Magyar fajtájánál fogva nem kenyerre a kéregetés, könyöradományt nem fogad el. Ott a többi szarvasmarhafajta, a zebuk, bivalyok, bölények, a lófélék, az iramszarvasok, a sertésfajták, az aligátorok, a viziszármnyasok nagy tömege, a sasok stb. mind mind jól tápláltak, pedig csak azt eszik, amit az állatkert konyhája nyújt nekik. Ezzel szemben a legtöbb nyalánkságból élő, kéregető állat tápláltsága nem oly fokú, mint amilyen a nagymennyiségű nyalánkság elfogyasztása után joggal várható.

*

Mit nyújt az állatkert konyhája? Térjünk be legelőször a legkényesebb igényű állatoknak, a majmoknak konyhájába. Itt állítják össze még az inyenc igényeit is kielégítő étlapot. Ebben a konyhában a gyermekesereg azt a mesebeli eldorádót találná meg, ahol a cukorhegy völgyében csörgedező mézpaták partján a mézeskalácsházikó várja az éhezőt. Sok minden jó és nyalánkság van ott felhalmozva és ez mind a majmok és félmajmok étrendjét teszi igen

változtatossá. Megfelelő elosztásban csoportosítva a majmok konyhájában a következőkből állítják össze az étrendet: friss fehérkenyér, főtt csibehús, főtt burgonya, főtt kukorica, cukrosrizseskása, sült vöröshagyma, sült tök, sárgarépa, alma, narancs, banána, datolya, füge, amerikai dió, szent jánoskenyér és a legfőbb táplálék a tehéntej. Az igen változatos eleségek közül a nagyközönség elsőrangú szórakoztatói legjobban szeretik a tejet, az almát, a narancsot és a sült vöröshagymát, nemkülönbben előszeretettel eszik a főtt kukoricát és az amerikai diót.

Az emberszabású majmoknál az étrend megválasztása mindig a legkörültekintőbb figyelmet igényli. Az orangutan és a csimpanz a legkényesebb. Hagenbeck már régen saját kárán arra a tapasztalatra jutott, hogy ezeket teljesen el kell zárni a nagyközönség elől. Úvegfalat vont a ketrec elé, nehogy a közönség e kényes állatokat a szeretetből nyújtott nyalánksággal megrontsa. Az emberszabású majmokat a legszigorúbb étrend betartása mellett lehet csak hosszabb ideig (2—3 év) a szokatlan klimában és környezetben fenn tartani. Nemcsak az étrend fontos életfeltétel ezeknél az állatoknál, hanem még sok egyéb más is, amiről azonban más alkalommal lesz szó.

Ha az emberszabású majmok befogásuk után szakértő nevelőhöz jutnak és jó bánásmódban részesülnek, akkor ezek megszokják, mint Hagenbeck mondja a „házikosztot”. Sok orangutan és csimpanz a családi asztalnál ül és ép úgy, mint a jól nevelt gyermek a felterített asztalra került táplálékok mindegyikéből válogatás nélkül eszik. A legnagyobb szerencse, ha valamely állatkert ilyen majmot szerezhet be. Sajnos, az ételben nem válogató ember szabású majom ritkán kerül eladásra. Az olyan állat, amely csak két-háromféle táplálékot szeret és a többi megveti, rendszerint rövid ideig bírja csak ki a rabságot.

Általában az emberszabású majmok állatkertünkben a következő étrend szerint élnek:

Hétfőn	reggel: tejből főtt rizs, Nestle-féle gyermeklisztleves tojással, délelőtt: málnási víz tejjel, délben: alma, este: zablisztleves tojással, zsemle.
Kedden	reggel: Nestle-féle gyermeklisztleves tojással, délelőtt: málnási víz tejjel, délben: piskóta, tej vagy szőlő, este: zablisztleves tojással, zsemle.
Szerdán	reggel: tejből főtt rizs, Nestle-féle gyermeklisztleves tojással, délelőtt: málnási víz tejjel, délben: narancs vagy banána, este: zablisztleves tojással, sárgarépa, zsemle, lisztkekac.
Csütörtökön	reggel: Nestle-féle gyermeklisztleves tojással, délelőtt: málnási víz tejjel, délben: tisztított mogoró, mandula, szent jánoskenyér, este: zablisztleves tojással, zsemle.
Pénteken ..	reggel: tejből főtt rizs, Nestle-féle gyermeklisztleves tojással, délelőtt: málnási víz tejjel, délben: cukrozott sültalma, este: zablisztleves tojással.
Szombaton	reggel: Nestle-féle gyermeklisztleves tojással, délelőtt: málnási víz tejjel, délben: rizsfelfújt vagy körte, este: zablisztleves tojással, sárgarépa, zsemle, főtt szilva.
Vasárnapon	reggel: tejből főtt rizs, Nestle-féle gyermeklisztleves tojással, délelőtt: málnási víz tejjel, délben: datolya, füge, este: zablisztleves tojással, zsemle.

A közölt étrend szerint élt sokáig a közkedvelt orangutan, a Jella, míg a honvágytól kedvét veszítve, e változatos táplálékot megvetette és egy reggelen váratlanul őseihez tért.

Nemcsak a felemlített táplálékokkal élnek az emberszabású majmok, hanem ezek mellett még különlegességből parajt, cacao, csokoládét, hygiamat, mézet is kapnak. A gyengélkedők vagy gyomorrontás esetén a majmok vörösbort, pezsgőt, oroszteát isznak. A csontrendszer fejlesztése végett a Scott-féle emulziót adjuk.

E változatos és a gyakorlati tapasztalatok alapján összeállított étrend szigorú betartása biztosítja csak állataink egészségét, amelyet a dédelgető elkényeztetés, a nagyközönség rendszertelenül adott nyalánságai csak veszélyeztetik.

Már a majmok táplálásának leírásából is kitűnik, de a továbbiakban még szembetűnőbben bizonyítható,

hogy az állatok szabad életmódjának megfelelő étrend megállapítása és a táplálóanyagok beszerzése a legnehezebb feladata az állatkerteknek. Az állatok élelmezése nem oly egyszerű, mint azt sokan hiszik. A nagyközönség egy részének ez irányú tájékoztatanságát a legjobban bizonyítják a tapasztalatok, amikor igen gyakran hűsevő vadak, aligátorok stb. tartózkodási helyén nagymennyiségben bedobált kenyérdarabkákat, sőt cukrot is találunk. Nem akarok szólni arról, amit mondani is szörnyű, hogy volt eset, amikor valaki égő cigarettát dobott a mi kedves öreg Jónásunk kítátott szájába.

Tekintettel arra, hogy a nagyközönséget teljesen eltiltani az adományozástól nem lehet, kérjük a jó szívé adakozókat: nyújtsanak lehetőleg oly táplálékot állatainknak, amelyek az egészségre ártalmatlanok, amilyenekkel maga az állatkert tartja őket.

(Folytatjuk.)

GYERMEKEK AZ ÁLLATKERTBEN.

Katica a nagy sziklán.

Katica a lovaglótéren.

Vegyesek

Növényvilág állatkertünkben. Állat- és növénykertünkben nemcsak az állatok barátja, hanem a növénykedvelő is kielégítheti érdeklődését. A növények, virágok igen különböző fajait gyönyörködve nézheti nemcsak az egyszerű szemlélő, hanem a hozzáértő botanikus is. A szépségnek mennyi változata van összehordva a melegházakban és a kert külső területén. Most tavasszal nyíló virágok szinpompája gyönyörködteti a szemet és a virággillat beárasztja az egész környéket.

A pálmaház kis üvegházaiban igen érdekesek és tanulságosak az ott elhelyezett hasznos- és gyógynövények, mint amilyenek a jelzett csoportba tartozó kávécsereje (*Coffea arabica*), kakao (*Theobroma cacao*), tea (*Citrosma thea*), fekete bors (*Piper nigrum*), kokainfa (*Erythrocylon Coca*), kámfor (*Laurus camphora* vagy *Camphora officinalis*) stb.

A rovarrevő vagy kannahordó növények (*Nepenthes*) figyelemreméltók. Ugyanitt a szemlélő csodálattal nézheti az *Orchidea*-félék szebbnél-szebb változatait. Az utóbbi virágok tenyésztése körültekintő gondos ápolás után eredményes. Igen szépek a Bromeliaceához tartozó ananászfajok, melyeknek őshazája Brazília. A nagy üvegházban számos fajta által képviselt pálmák közül felemlítjük Ófelsége ajándékát, a *Saribus subglobosus* (Jáva) és a *Pandanus candelabrum* (Madagaszkár) pálmát. Igen szembetűnők az Ausztráliából származó 4-500 esztendő páfrányok (*Dicksonia*), amelyek valóságos páfrányfát alkotnak.

Habár kertünk újabb telepítésű, mégis legnagyobb örömeinkre szolgálhat a kertészet szembetűnően rohamos fejlődése. A nagy haladást legjobban mutatja a növények körülbelül 1000 faja. A természet csodálatos alkotásaiban, a virágokban, cserjékben, fákban ma már elég gazdag növénykertünk. Elérkeznek nemsokára az az idő, amikor kertészetünk mesteri keze valóságos botanikus kertté varázsolja át állat- és növénykertünket.

A szépet kedvelő érdeklődő és a tanulást vágyó megelhelheti a legegyszerűbb és legismertebb kis virágtól a legritkább exotikus fajokig, a növényvilág számos alakjait. A neveket nagyjából megtalálhatja a növények mellett elhelyezett jelzőtábláscsúcsokon.

Nemzeti park Svájcban. A természetvédő mozgalom fényes győzelmet aratott Svájcban. A nemzeti tanács fölös többségben elfogadta a nemzeti park létesítésének tervét. A nemzeti park 200 négyzetkilométer kiterjedésű lesz. A helyet Zernetz-nél Unterengadin-ban levő község határában jelölték ki. A nagy vállalat költségeinek fedezéséhez a szövetséges kantonok 30.000 frankkal járulnak hozzá. Mindazokkal az állatokkal fogják a nemzeti parkot benépesíteni, amelyek ezelőtt Svájcban előfordultak. A többek között főképpen kőszáli kecskét és a szakállas-keselyűt telepítik le, nemkülönböztetve sásféléket helyeznek el, amelyek ezelőtt az alpesek lakói voltak.

Sündisznó. A sündisznó mókás állatka és ha közelebbről megfigyeljük, hasznos volta is kiderül. Orrával szagolhatja a talajt és útközben minden egyes tárgyat alaposan körülszaglál.

Amikor útközben valami gyanús neszt hall, akkor megáll, hallgatódik és szimatol. Ha a veszélyt nagyobbban véli, akkor összegömbölyödik. Legjobban megfigyelhetjük az állatkat és arckifejezésének változását, ha egy asztalkára helyezzük és bevárjuk amikor a fejét újból elődugja. Ilyenkor a szomorúságot vagy vigkedélyt kifejező arcváltozásoknak igen különböző fokait láthatjuk. Az összegömbölyödött sündisznó kiegyenesedik, ha vízbe dobjuk vagy vízzel lelocsoljuk, nemkülönböztetve kidugja fejét, amikor a tüskék közzé dugott orra felé dohánnyüstöt fujunk. Ha magasabb helyről leesik, vagy ha meredek lejtő előtt áll, összegömbölyödik, 6 méter magaságból ha leesik az esés nem okoz kárt benne. A tüskéknek és a bőrnek különös megrándulása jelzi az állatka mozgásának kezdetét. A tüskék közül óvatosan előre helyezi végtagjait, majd szaglászva elődugja fejcskáját és

vándorútját folytatja. Tápláléka főképpen rovarok világából kerül ki. Sáskákon, tücskökön, svábbogarakon, egyéb másfajta bogarakon és ezeknek álcáin kívül megeszi a kukacokat, az éjjeli csigákat, az egereket és nem veti meg a kisebb madarakat. Egy alkalommal érszrevették, amint a sündisznó a kertben egy egeret üldözött hihetetlen gyorsasággal. Az egeret meg is fogta a máskülönböztetve tünynak, lustának látszó állatka. Ezt a hasznos állatkat védjük!

Hagenbeck állatkertjéből. A napokban Hagenbeck állatkertjében egy kisebb sziklacsoport készült el teljesen. A sziklacsoport környékét orrmányos- és mosómedvékkel, agutikkal népesítették be. A majdnem teljesen szabadon együtt tartozkodó állatok életkedve az új helyen szembetűnően javult és játéku, élénkiségük miatt állandó érdeklődésnek örvendenek. Állatkertünkben már a megnyitás óta van ilyen kedves csoportunk a vidrátó környékén. Ebben megelőztük a külföldi állatkertek.

A magyarfajta juhászebek érdekében. Régi mulasztást tesz jóvá „A Természet” szerkesztője akkor, amidőn a magyar juhászebek fajtajellegének egyöntetű és végérvényes megállapítása végett a közel jövőben ankétet fog összehívni. Amikor az állatkert igazgatósága a hazai ebfajták tenyésztését és terjesztését célul tűzte ki magának, kötelességét teljesítette, melynek további folytatása a komondor, a puli és a kuvasz standardjának végérvényes megállapítása. Miért is az egybehívandó ankét tárgyat fogja képezni a nevezett juhászebek fajtajellegének egyöntetű leírása és megállapítása. Az ankét határozata értelmében megállapított egyöntetű leírást illetőleg a komondor, a puli és a kuvasz végérvényes standardját úgy a belföldi, mint a külföldi, ebtenyésztő egyesületekkel közölni fogja. Ezután felkérjük az érdekelteket, akik a hazai juhászebek tenyésztésével foglalkoznak és a jelzett ebfajták alapos ismerőit, hogy a komondor, a puli és a kuvasz külsejének leírására vonatkozó adataikat és észrevételeiket valamint a hazai juhászebfajták használhatóságáról szóló tapasztalataikat a szerkesztőséggel közölni sziveskedjenek. Igen szívesen vennők, ha a leírás mellé eredeti fényképfelvételeket is mellékelne a magyar ebfajták ismerője. Az ankétre meghívókat később küldünk szét. Akik résztvenni óhajtának és az ügy iránt érdeklődnek, azok pontos címüket legyennek szivesek mielőbb beküldeni.

A gólyák kipusztulófélben. Mecklenburgban megfigyelték, hogy a fehér gólyák száma 11 év leforgása alatt 66%-kal csökkent. A fekete gólyák közül csak néhány példányt láttak. A gólyák megmentésére védelmi törvény fog Mecklenburgban életbelépni.

Muflon. Németországban szintén sikeresen tenyésztik vadászati célból a muflonokat. Néhány év óta a Harz hegységben is otthonossá váltak. Poroszországban néhány év előtt törvénnyel erősítették meg, hogy a muflon vadászati állat. A törvény kimondja, hogy a muflon bakra február 1-től augusztus 31-ig, a nőstényre december 16-tól szeptember 15-ig tilos vadászni. A vadászati tilalom esetleg meghosszabbítható. Gazdasági szempontból is igen értékes a muflon, nemcsak bőre, hanem izletes húsa és a vadásznak felette kedves szarvai miatt. A muflon vadászában fogva a vadászatot felette érdekessé teszi.

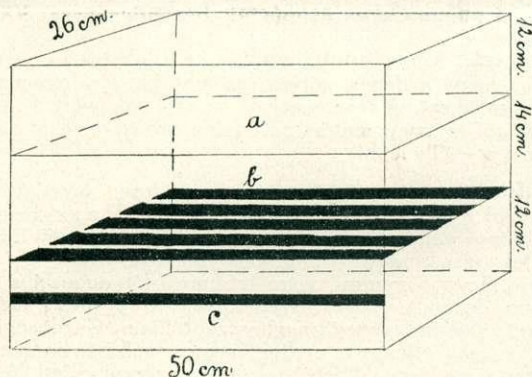
Özek tüdőférgessége. A tüdőférgesség (szőrféregkór) nemcsak hasznos háziállatainkat, így a kérődzőket pusztítja, hanem a vadon élő kérődzők között is nagy pusztításnak az okozója. A tüdőféreg fertőző anyagát a legelőkön szedik fel az állatok, így az özek is. Mint értesülünk, külföldön sok öz pusztult el a közelmúltban. Így egy vadászterületen Burgauban, Lipcse közelében karácsony óta 100 darab öznek okozta halálát a szőrféregkór, 10 év előtt ugyanebben a betegségben 365 darab öz pusztult el.

Kártékony állat-e a hódpatkány? Általában nagyon kártékony állatnak tartották a vadászok a hódpatkányt, de a mióta jobban megfigyelik, kiderült ártatlansága. A vadászok nézete szerint a vadászatnak nem árt, a vízi és mocsári madarak tojásait nem lopja. A halászatnak sem árt, mert csigákon és a rákokon kívül más víziállatot nem pusztít. A mezőgazdaságnak kárt csak annyiban okoz, hogy a tóparti földeket a vízhez közel eső részében feltúrja. A kár azonban nem oly nagy, mert hasonló kárt a közönséges vizipatkány is okoz. Főtápláléka éles, kemény fű, télire csigákat gyűjt magának. A hódpatkány teljes kiirtásáról szó sem lehet, mert lesznek mindig olyanok, akik használható szőrméje miatt tenyészteni fogják. A hódpatkány a legutóbbi időben nagyszámmal Csehországban szaporodott meg.

Szükséges-e a házi nyulaknak ivóvizet adni. Köztudomású lett az a nézet, hogy a nyulakat ivóvízzel megkínálni nem szükséges. Sokan azt a véleményt vallják, hogy a nyulak a nedvdús zöld takarmánnyal és a vízdús gyökeres, gumós eleséggel elegendő vízmennyiséget vesznek fel testük táplálására. Kiderült azonban, hogy a nyulak nem elégszenek meg a takarmányban foglalt vízmennyiséggel. Jó magunk is meggyőződhetünk arról, hogy a nyulak nedvdús takarmányozás mellett igen szívesen isznak vizet, egyúttal jól elfogyasztják a részükre nyújtott levest és tejet. Különösen szoptató anyáknak és a terhesség végső szakában levő nyulaknak kell főképpen vizet, levest, tejet adni. Az elválasztott szopós nyulaknál a szárazzeleségre az átmenetet a folyékony eleség képezi, amely édes vagy savanyú tejből állhat. A tejhez igen jó ha zablisztet is keverünk. Nyulaknál igen gyakori jelenség, hogy az anyaállat újszülöttjeit megöli és ezek vért élvezzel nyalogatja. Az anyaállat rossz szokását megszüntethetjük, ha a szülőanyáknak bőségesen folyékony eleséget nyújtunk. A szülőanya vízszükséglete az erőködés, valamint a vérvesztés, továbbá a tejképződés folytán fokozódik. Nehogy a víz, valamint a folyékony eleség kiömljön, az edényeket a nyulak tartózkodási helyén a falakhoz hozzá kell erősíteni. Hízlatásra szánt nyulaknál a vízmennyiséget csökkenthetjük.

A trópusi csúszó-mászó állatok szállítása. A trópusi csúszó-mászó állatokat szállításközben főképpen a meghűléstől szükséges megvédeni. Megfelelő rossz melegvezetők nem vezetnek célhoz, mint amilyen a szalma, a gyapot stb., mert maguk az állatok meletét nem termelnek és hideg időben a ládában a levegő idővel hőpótlódás hiányában mégis csak kihül. A hiány pótlása miatt a szállító ládákat hőforrásokkal szükséges ellátni.

Vándor állatseregletek hideg téli napokon melegvizet palackokkal tarthatják megfelelő hőfokon a csúszó-mászók tartózkodási helyét. A postai vagy vasútiállítás előtt álló trópusi csúszó-mászók ládáját azonban hosszabb ideig kitaró hőforrással kell ellátni. A mesterséges hőforrások a tapasztalatok szerint még nem tökéletesek és veszély nélkül nem alkalmazhatók. Igen elmésen oldották meg a szállítás módját, a mikor egy *Boa constrictor*t és egy *Python molurus*t szállítottak télen a zord apeseken keresztül. A szállító melegvérű állatokat helyezték a kigyók mellé hőpótlás elérése miatt és pedig a következőképpen:

a) A felső rekeszben tengeri malacokat helyeztek, amely rekesz fedele szorosan egymás mellé helyezett lécekből állott.

b) A középső rekeszben a kigyók szellőztető nyílás nélkül foglaltak helyet.

c) Az alsó rekeszbe tengeri malacokat helyeztek. Az alsó rekesz egyik oldalán igen keskeny hosszant lefutó szellőztető nyílást készítettek. A középső rekesznek alapja tágan egymás mellé helyezett lécekből áll, úgy, hogy a máskülönbön pokróccal bélelt és a kigyókat tartalmazó középső rekeszbe az alsó rekesz meleg levegője áthatolhasson.

Az alsó és felső rekeszben annyi tengeri malacot helyeztek el, hogy azok a takarmány között, mely szénából, repából és kenyérből állott, alig mozoghattak. A középső rekeszben a kigyókat úgy helyezték el, hogy ezek a rekeszt teljesen betöltötték.

Az utazást az állatok a legjobb egészségben kiállották és megérkezéskor kitudt, hogy a tengeri malacok híven teljesítették kötelességüket, mert a rekeszeikből kiáramló levegő mindvégig igen meleg volt.

A lóállomány Európában. A vasút, a villamos, az automobil és egyéb különböző gépek feltalálásával az a nézet kezdett elterjedni, hogy a ló a közel jövőben nélkülözhetővé lesz. A modern technika bámulatos gyors fejlődése azonban a lovak számának némi csökkenésével nem áll arányban. Ezek

alapján nem remélhető, hogy a ló a közel jövőben csak mint múzeumi tárgy szerepeljen. A statisztikai adatok a legjobban bizonyítják annak az állításnak valódiságát, hogy a ló még sokáig nélkülözhetetlen marad még a gőzzel és villannyal dolgozó modern kulturának is.

Európa egyes államainak lovai száma a következők:

Oroszország	24.803.872
Németország	4.345.047
Franciaország	3.197.729
Magyarország	2.350.661
Anglia	2.243.724
Ausztria	1.802.748
Olaszország	925.878
Románia	864.324
Svédország	586.039
Spanyolország	546.035
Bulgária	538.271
Dánia	535.016
Belgium	255.229

A felsorolt néhány ország számadataiból kitűnik, hogy 43 milliónál több Európában a lovak száma.

Ausztriában megjelenő újságok száma. A statisztikai adatok alapján megállapítható, hogy Ausztriában 4534 időszaki újság jelenik meg. És pedig Wienben 1434, Alsóausztriában 59, Felsőausztriában 96, Salzburgban 34, Stájerben 116, Kärntenben 27, Krainban 63, Trieszt és környékén 80, Görzben és Gradiskában 29, Isztriában 23, Tirolban 139, Voralbergben 35, Csehországban 1346, Mährenben 383, Sziléziában 90, Galiciában 451, Bukovinában 88, Dalmáciában 41 jelenik meg. A 4534 újság, illetőleg folyóirat közül 1382 a politikával foglalkozik, néplap 474, mezőgazdasági és bányászati 256, technikai 510, katonai és tengerészeti 29, orvosi és természettudományi 97, jogi 69, egyházi 199, paedagógiai, gyorsírási valamint ifjusági folyóirat 190, földtani, statisztikai, irodalomtörténeti 83, színházzal, zenével, művészettel, divattal és sporttal 265 foglalkozik, szép-irodalommal és mulattatással foglalkozik 272, nem politikai helyi-lap 146, hivatalos, kereskedelmi lapok és hirdők 478, végül 94 újság a nők részére jelenik meg. A számadatokból kitűnik, hogy Ausztriában az újságírás igen elterjedt.

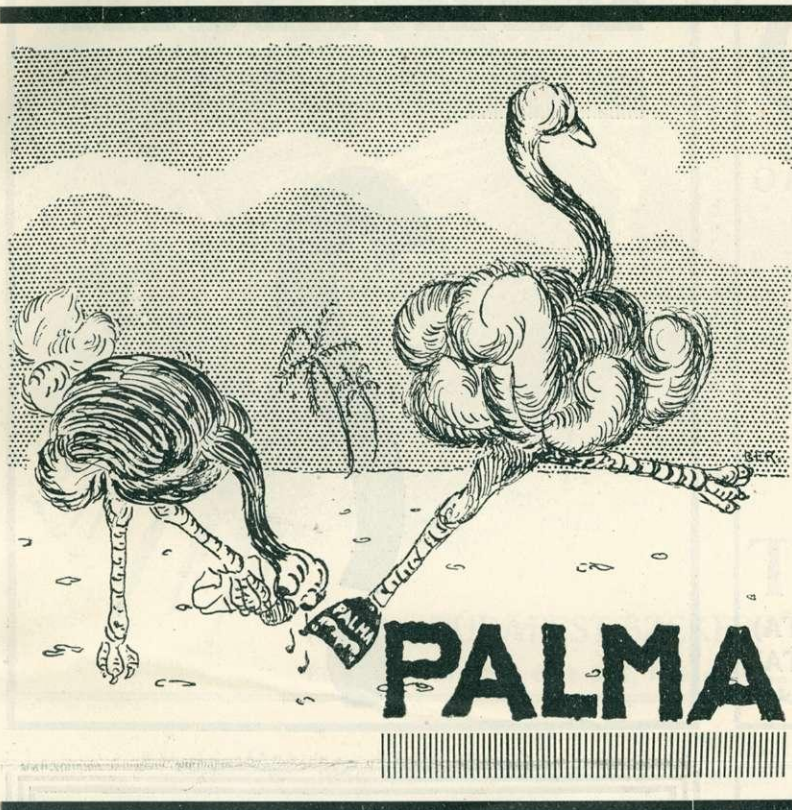

B. S. tanár úrnak. A fiatal oroszlánok tényleg nem egyzínűek, mint az öregek, hanem kezdetben sötét, későbbben halványabb foltozottságot mutatnak az oldalukon és hátukon. Ezek a foltok két-háromhetes kölyköknél hosszantmenő sorokban fekszenek; azután rendetlenül bomlik a mustrázat a test oldalain és körülbelül feléves oroszlánokon eloszlanak és eltűnnek a foltok az általános színezetben; azonban még az egyéves állatokon is láthatók ezek utolsó nyomai, különösen a hason és a lábakon. Minderről különben könnyen meggyőződhetik állatkertünkben, mert majdnem mindig vannak különböző korú oroszlánkölykeink és fejlettebb fiatal példányaink is. — Az Afrikából importált s ott szabadon született fiatal oroszlánok sokkal szebbek, erőteljesebbek és értékesebbek, mint azok amelyek Európában, a fogságban látták meg a napvilágot.

R. J. erdész úrnak. Minden évben keltetünk fácskajárásokat, azonban ezidőszert még nem olyan számban, hogy vadászterületek benépesítésére vállalkozhatnánk. Az idén a következő fajokat szaporítottuk: közönséges, mongol, amherst, swinhoe, arany-, király- és ezüst-fácánt, azonban csak a házi szükségletre és csak néhányat adtunk el belőlük.

H. M. Vásárhely. A zománcozott jelzőablaink, amiket a fák, bokrok és más növények megjelölésére az állatkert területén kitudtunk, a székesfővárosi házinyomdában készültek. Ez a nyomda azonban csak tanácsi engedéllyel vállalhat magánfelektől megrendeléseket. Vannak hazánkban gyárak, amelyek hasonló táblákat készíthetnek; tessék ezekhez fordulni. — A hivatalos cím: Budapest Székesfőváros Állat- és Növénykertje; ebből is megtudja, hogy intézményünk a botanikai berendezésekre is fordíthat gondot. — Idővel fejleszteni fogjuk.

HIRDETÉSEK

AZ ÁLLATKERT ÖSSZESVILLAMOS BERENDEZÉSÉT ÉS A DÍSZVILÁGÍTÁST

HOLITSCHER ZSIGMOND ÉS TÁRSA ELEKTRO- TECHNIKAI VÁLLALAT

Budapest, V., Kálmán-u. 16. sz.,
telefon: 48-37, 145-81, 37-20
készítette

Elvállal mindennemű erős és gyengeáramú villamos berendezés tervezését és kivitelét, minden a szakmába vágó anyag szállítását. Külön osztály pneumatikus csőposták berendezésére. Költségvetés és mérnökünk látogatása kívánatra díjtalan.

ANTAL ÉS HOSZÚ

BUDAPEST, VII. KER.,
RÁKÓCZI-ÚT

18

A FŐVÁROS
LEGSZEBB DIVATÁRÚHÁZA MEGNYÍLT

BLOCH MÓR CÉG

MODERN KÓRHÁZ-,
SZANATÓRIUM- ÉS
SZÁLLODA-BEREN-
DEZÉSI VÁLLALAT

Pehelypaplanok és
paplankülönleges-
ségek és ster. hyg.
ágytoll-gyára

Mintaraktár és közp. iroda:
VII., Rombach-utca 4. l. em.
Telefon 71-25

Gyár: V., Kárpát-utca 7/b.
Telefon 152-44

Ágytollosztály és ágytoll-
sterilizátorok: VII., Károly-
körút 7. sz. Telefon 71-25

A „MARABÚHOZ“

Alapítottott: 1842.
Szerb kir. udvari szállító
Sürgőnycím: MÓRBLO

AMERIKAI CIPŐ

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST

IV., KIGYÓ-TÉR 1. SZ. (KIRÁLYI BÉRPALOTA)
V., DOROTTYA-U. 5-7. (HITELBANKPALOTA)
VII., ERZSÉBET-KÖRÚT 42. SZÁM

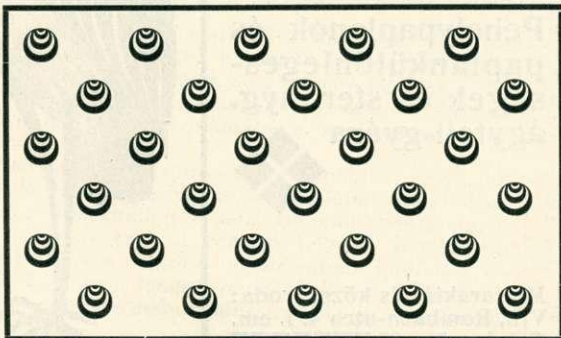
LUKRÉCIA

Az Állatkertben

nézzük meg

az Akváriumot
és a Pálmaházat

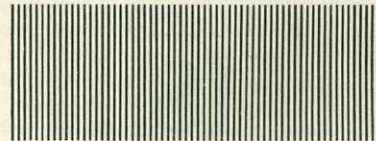

Szép emléktárgyak
jutányos áron kaphatók

TAKARÉKOS HÁZIASSZONY

GÁZZAL

FŐZ ÉS VASAL

Felvilágosítással szolgálnak a
Székesfővárosi Gázművek Igaz-
gatósága és a felszerelő üzletek